Voorkeursscenario Centrumplan Voorthuizen

Landschappelijke inpassing

28 oktober 2025

INGENIEURS MET EEN VERHAAL

Voorkeursscenario
Centrumplan Voorthuizen

Landschappelijke inpassing

In opdracht van

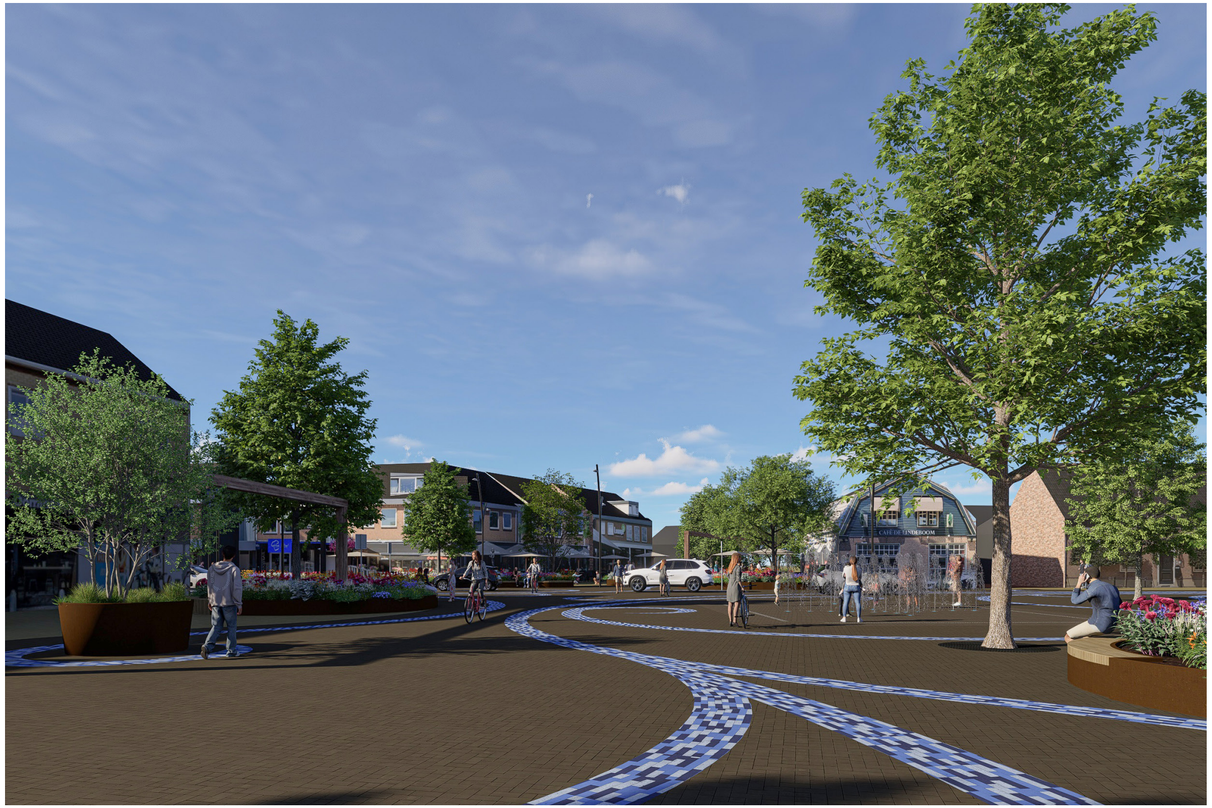
Gemeente Barneveld

gemeente Barneveld

Projectnummer: P24-0227
Opgesteld door: HSN, BMO, TVA

Inhoudsopgave

Inleiding 7
Historische context 8
Centrumvisie Voorthuizen 10
Ambitie 2: “Een goed bereikbaar centrum met minder verkeer door de Hoofdstraat” 12
Ambitie 4: “Sterke identiteit waar Voorthuizen trots op kan zijn” 14
Ambitie 3: “Bunckmanplein en Horecaplein Kerkstraat als huiskamer van Voorthuizen” 16

Verbeelding van het water van de Ganzenbeek

Inleiding

Voorthuizen is een dorp met een verhaal dat duizenden jaren teruggaat. Recente archeologische vondsten bij de aanleg van de rondweg in 2019 hebben aangetoond dat hier al in de Midden Steentijd (9000-5000 v.Chr.) mensen woonden. Daarmee behoort Voorthuizen tot de oudste bewoonde plekken van Gelderland. De naam Voorthuizen verwijst naar een doorwaadbare plaats – een “voorde” – bij de Ganzenbeek. Deze beek en de ligging op kruispunten van handelsroutes maakten Voorthuizen tot een strategisch knooppunt en een belangrijke pleisterplaats. De rijke historie vormt niet alleen een bron van trots, maar ook de inspiratiebron voor de inrichting van het centrum.

Het centrum van Voorthuizen vervult een belangrijke rol voor inwoners, ondernemers en bezoekers. Het is niet alleen een plek om boodschappen te doen, maar ook een ontmoetingsplek en een visitekaartje voor het dorp. De afgelopen jaren is duidelijk geworden dat het centrum, hoewel functioneel, niet onderscheidend genoeg is en onvoldoende inspeelt op veranderende behoeften van consumenten en de uitdagingen van deze tijd. Daarom is in 2021 de Centrumvisie Voorthuizen vastgesteld: een toekomstgerichte koers om het centrum aantrekkelijker, groener en leefbaarder te maken.

Deze visie is niet alleen een ruimtelijk plan, maar ook een verhaal over identiteit en beleving. Voorthuizen wil zich profileren als de “Entree van de Veluwe” en dat zichtbaar maken in het straatbeeld. De herinrichting van de Hoofdstraat, de pleinen en de Apeldoornsestraat vormt hierbij de kern. Het gaat om meer dan stenen en asfalt: het gaat om een centrum waar historie, gastvrijheid en duurzaamheid samenkomen. Een plek waar inwoners trots op zijn en waar bezoekers graag verblijven.

In dit document leest u de hoofdlijnen van het plan, de ontwerpgedachten en de verwachte effecten. We lichten toe waarom bepaalde keuzes zijn gemaakt, welke maatregelen bijdragen aan verkeersveiligheid en leefbaarheid, en hoe de identiteit van Voorthuizen wordt versterkt. Zo krijgt u een compleet beeld van de stappen die nodig zijn om het centrum klaar te maken voor de toekomst.

Eén beeld zegt meer dan duizend woorden. Benieuwd naar een videoimpressie van het plan? Scan de QR code met de camera van een telefoon of klik op de afbeelding.

Historische context

De wortels van Voorthuizen

Voorthuizen is een Veluws dorp met een geschiedenis die duizenden jaren teruggaat. De naam wordt rond 1400 na Christus voor het eerst in kronieken genoemd, maar het dorp is veel ouder. Recente archeologische vondsten bij de aanleg van de rondweg in 2019 tonen aan dat hier al in de Midden Steentijd (9000-5000 v.Chr.) mensen woonden. Daarmee behoren deze resten tot de oudste bewoningssporen in Gelderland. Ook grafheuvels aan de Hunnenweg, daterend uit circa 2600-2500 v.Chr., en nederzettingsresten uit de Late IJzertijd (800 v.Chr. – het jaar 0) bevestigen deze vroege bewoning.

De eerste nederzetting ontstond waarschijnlijk op de overgang van droge stuwwalgronden naar de natte Gelderse Vallei. Deze plek bood jagers en verzamelaars toegang tot wild in de valleien en plantaardig voedsel in de heuvels. De ligging tussen twee beken – de huidige Ganzenbeek en Zeumersebeek – zorgde voor een constante watervoorziening. Bovendien was er een ondiepe doorwaadbare plaats, een “voorde”, die cruciaal was voor het oversteken van de beek. Hieraan dankt Voorthuizen zijn naam: “nederzetting bij de voorde”.

In de Middeleeuwen groeide Voorthuizen uit tot een nederzetting langs de Ganzenbeek, waar reizigers door het water moesten waden om over te steken. Het lag strategisch aan de noord-zuid lopende Hanzeweg tussen Harderwijk en Wageningen. Later ontstond ook een oost-west route richting Deventer en Amersfoort, waardoor Voorthuizen een belangrijk knooppunt werd. De Hessenweg, die nog steeds deze naam draagt, herinnert aan deze oude handelsroute richting Duitsland. De eerste schriftelijke vermelding van Voorthuizen dateert uit 1031, en vanaf 1400 komt het dorp regelmatig voor in officiële stukken. In 1741 werd het beschreven als een “zeer oud en vry groot Dorp” en een “Pleisterplaats der Hessenkarren en Wagens”. Kaarten uit de 17e en 18e eeuw tonen Voorthuizen als kruispunt van minstens zes wegen.

Topo Tijdreis kaart 1815

Middeleeuws tafereel van een voorde

“Het Meertje ‘t Grijzeveen” Voorthuizen

Voormalig cafetaria ‘de Passage’

De (oude) Gerformeerde kerk met aan de linkerkant het bruggetje over de Ganzenbeek

De Ganzenbeek en het landschap

Nog voor de eerste bewoning plaats vond, vormde de wind hoogtes en laagtes in het landschap. Door afzetting van zand ontstonden dekzandruggen. Door de hogere ligging in een overwegend nat landschap, ontstonden zo de eerste wegen en vormen van bewoning. Regen- en grondwater stroomde af naar de laagtes, waar het zich een weg baande volgens het natuurlijk hoogteverloop. Een natte vegetatie, met moerassen en stromende beken werden gevormd.

Het noordwestelijk deel van de gemeente Barneveld, rond Voorthuizen, Terschuur en Zwartebroek, bestond eeuwenlang uit vochtige heide. In de laagten vormde zich veen, dat in de 18e en 19e eeuw werd afgegraven voor turfwinning. Ten oosten van Voorthuizen ligt het Wilbrinkbos, dat zich uitstrekt tot Het Grijze Veen en verder, waar de Ganzenbeek ontspringt. Deze veenplas, ooit drie hectare groot, was tot in de jaren ’40 een geliefde zwemlocatie, maar raakte na de jaren ’60 in verval.

De Ganzenbeek stroomde vroeger bovengronds dwars door Voorthuizen, parallel aan de noordzijde van de Hoofdstraat. Romantische bruggetjes verbonden de huizen aan weerszijden van de beek. Vermoedelijk lag de oorspronkelijke voorde ter hoogte van het huidige kruispunt Apeldoornsestraat-Molenweg. De naam van het voormalig inmiddels gesloopte, cafetariapand ‘De Passage’ verwijst waarschijnlijk naar deze doorwaadbare plaats. Vanaf 1925 werd de beek in fasen overkluisd, waardoor zij vrijwel onzichtbaar werd in het dorpsbeeld. Toch blijft de Ganzenbeek een belangrijk historisch element, dat in de centrumvisie opnieuw een rol speelt in de identiteit en beleving van Voorthuizen.

Deze rijke historie vormt de basis voor de identiteit van het huidige centrum en is een belangrijk uitgangspunt in de centrumvisie.

Centrumvisie

Het centrum van Voorthuizen functioneert in de basis goed, maar mist nog onderscheidend vermogen. Uit onderzoek blijkt dat inwoners en bezoekers tevreden zijn, maar het centrum mist een duidelijke identiteit. Veranderende consumentenbehoeften en de wens om het verhaal van Voorthuizen zichtbaar te maken, vragen om een inspirerende en toekomstbestendige ontwikkeling. De Centrumvisie Voorthuizen (2021) geeft hiervoor richting en is daarmee de leidraad van het ontwerp.

Het ontwerp wordt toegelicht aan de hand van drie ambities uit de Centrumvisie Voorthuizen. Deze ambities worden niet op nummerieke volgorde getoond in dit document. Voor de leesbaarheid van onze visieomschrijving hebben we de volgorde aangepast.

Ambitie 2: “Een goed bereikbaar centrum met minder verkeer door de Hoofdstraat”

Ambitie 4: “Sterke identiteit waar Voorthuizen trots op kan zijn”

Ambitie 3: “Bunckmanplein en Horecaplein Kerkstraat als huiskamer van Voorthuizen”

Entree plein vanuit Smidsplein

Zicht op de Nederlandse Gereformeerde Kerk

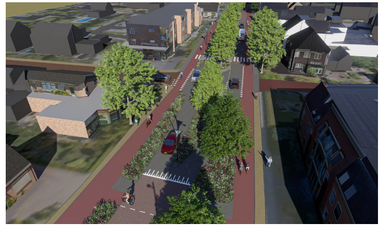

Het ontwerp van de Huiskamer van Voorthuizen

Centrumvisie

Aanzicht Hoofdstraat

Helicopterview Apeldoornsestraat

Aanzicht Hoofdstraat

Ambitie 2: “Een goed bereikbaar centrum met minder verkeer door de Hoofdstraat”

Bron: Centrumvisie Voorthuizen, 3 juni 2021

Een belangrijk uitgangspunt van de centrumvisie is dat het centrum goed bereikbaar is, maar met minder verkeer door de Hoofdstraat. Dit bereiken we door een combinatie van maatregelen in zowel de Hoofdstraat als de Apeldoornsestraat. In het verblijfs- en kernwinkelgebied krijgt de voetganger en fietser meer ruimte, wat niet alleen de verkeersveiligheid vergroot, maar ook de aantrekkelijkheid van het centrum versterkt – zeker vanuit toeristisch oogpunt. Tegelijkertijd blijft het centrum goed bereikbaar voor bestemmingsverkeer, met voldoende parkeergelegenheid voor consumenten. Het bieden van voldoende en goed bereikbare parkeerplaatsen is cruciaal om het centrum economisch vitaal te houden.

De Apeldoornsestraat speelt een sleutelrol in deze ambitie. Het is een belangrijke toegang tot het centrum, maar in de huidige situatie nog ingericht als een doorgaande route met een maximumsnelheid van 50 km per uur. Het huidige profiel bestaat uit een hoofdrijbaan met een parallelrijbaan, gescheiden door een groenstrook met hagen en bomen. Opvallend is dat tussen de Kievitstraat en de Nieuwe Kampstraat geen voetpad aanwezig is, waardoor voetgangers zich onveilig voelen. Ook de fietsstructuur is niet optimaal: aan één zijde ligt een fietspad, terwijl aan de andere zijde fietsers gebruikmaken van de parallelweg.

Het nieuwe ontwerp transformeert de Apeldoornsestraat tot een groene entree die past bij de identiteit van Voorthuizen en bijdraagt aan verkeersveiligheid en leefbaarheid. Het snelheidsregime wordt teruggebracht naar 30 km per uur, ondersteund door visuele versmallingen en een smallere rijloper. Conform het rapport ‘Verkeersanalyse vertragende maatregelen’ opgesteld door Mobycon worden aanvullende ingrepen toegepast, zoals een éénrichtingensluis nabij huisnummer 47 en 49 en twee voetgangersoversteken met zebra’s. Voor vrachtverkeer geldt een verplichte rijrichting vanuit de Molenweg naar de Apeldoornsestraat. Deze maatregelen zorgen voor een rustiger verkeersbeeld en een veilige omgeving voor alle weggebruikers.

Daarnaast komen er veilige voetpaden aan beide zijden van de weg en vrijliggende fietspaden, zodat fietsers niet langer afhankelijk zijn van de parallelweg. De middenberm wordt ingericht als een brede groenstrook met bomen en bloeiende beplanting. Dit zorgt niet alleen voor een aantrekkelijke uitstraling, maar draagt ook bij aan biodiversiteit en klimaatadaptatie. Door de bomen strategisch te positioneren en soorten te kiezen die ruimte laten voor evenementen zoals de Floralia, blijft de straat functioneel én groen.

Het idee om de Ganzenbeek in open water terug te brengen is onderzocht, maar bleek niet haalbaar vanwege de beperkte ruimte en de vele ontwerpvoorwaarden. Daarom is gekozen voor een groene invulling die de identiteit van Voorthuizen versterkt en tegelijkertijd praktische voordelen biedt. Het wegprofiel is zo ontworpen dat de rijbaan smaller oogt door het gebruik van contrasterende stroken naast de rijloper. Fietsers en voetgangers bewegen zich verhoogd ten opzichte van de rijbaan, wat de verkeersveiligheid verder vergroot.
Met deze ingrepen verandert de Apeldoornsestraat van een functionele verkeersroute in een aantrekkelijke, veilige en groene entree van het centrum.

Verbeelding van de ‘voorde’ in het straatwerk van het centrum

Zicht vanuit Van den Berglaan

Zicht vanuit Bruna richting Albert Heijn

Ambitie 4: “sterke identiteit waar Voorthuizen trots op kan zijn”

Bron: Centrumvisie Voorthuizen, 3 juni 2021

Voorthuizen is een aantrekkelijk dorp op de Veluwe dat erg populair is bij toeristen. Uit onderzoek komt naar voren dat inwoners en bezoekers tevreden zijn over het centrum, echter heel onderscheidend in de regio is het niet. In de basis functioneert het centrum naar behoren, maar veranderende consumenten-behoeften enerzijds en het karakter en de identiteit van Voorthuizen anderzijds, vragen om een toekomstbestendige ontwikkeling van het centrum.

Het onderscheidend vermogen van een centrumgebied wordt steeds belangrijker. De kern van Voorthuizen moet zich duidelijker onderscheiden van andere kernen in de regio. Dit is van belang voor het aantrekken en vasthouden van inwoners en recreanten. Wat maakt Voorthuizen bijzonder en wat is typisch voor Voorthuizen? Door middel van cultuur, events en erfgoed wordt een aansprekende identiteit aangenomen, die zowel voor inwoners als bezoekers tot de verbeelding spreekt. Het verhaal van Voorthuizen moet worden verteld.

De centrumvisie geeft hiervoor richting aan en omschrijft in Ambitie 4 het streven om met trots Voorthuizen van een sterke identiteit te voorzien. Dit betekent sterker inzetten op de verblijfsfunctie van het centrum en de kansen benutten om de lokale identiteit en kernwaarden van Voorthuizen in het centrumgebied zichtbaar en beleefbaar te maken.

De Ganzenbeek wordt weer zichtbaar

Mensen zijn op zoek naar beleving die ‘echt’ is. Om het centrum authentiek en geloofwaardig te positioneren wordt in het voorliggend ontwerp aansluiting gezocht bij de lokale identiteit van Voorthuizen. De rijke cultuurhistorie van de kleine nederzetting aan de beek is onlosmakelijk verbonden met het huidige centrum van Voorthuizen, zoals de naam zo krachtig weergeeft. Dit is meer dan alleen typisch en bijzonder, dit **ís** Voorthuizen.

Het ontwerp verbeeldt door de verschillende straatwerkvlakken het landschap waarin de Ganzenbeek is ontstaan. De vormen zijn organisch als gevolg van de vormende kracht en het vrije spel van de wind. Het geel gekleurde vlak toont de hoger liggende dekzandruggen, die het gevolg zijn van zandafzetting. Bebouwing en horecaterrassen zijn hier gesitueerd. Het donker gekleurde vlak verbeeldt de laagtes in het landschap daaromheen, waar zich veen vormde. Dit is het gevolg van afstromend regen- en grondwater dat in de laagste delen stagneerde. Water dat volgens het natuurlijk hoogteverloop verder kon stromen, vormde de meanderende Ganzenbeek. Langs de Hoofdstraat heeft ook de Ganzenbeek door het centrum gestroomd. Het is bovendien aannemelijk dat de ‘voorde’ als doorwaadbare plaats, niet ver van de centrumpleinen heeft gelegen. Het ontwerp voorziet op een aantrekkelijke wijze in de verbeelding van deze ‘voorde’ aan de Ganzenbeek. In oost-west richting ter plaatse van de Hoofdstraat, zijn ‘waterstromen’ in het donker gekleurde straatwerk opgenomen. Deze ‘stromen’ bestaan uit een mix van blauw en wit geglazuurde klinkers en verdelen zich naar het noorden en zuiden over de pleinruimte. Zo ontstaat in het midden als het ware de ‘voorde’, die op eenzelfde manier als de Hoofdstraat fungeert: Het vormt de oversteek van de ene zijde naar de andere zijde van het plein. Het ‘water’ van het plein baant zich meanderend een weg langs allerlei obstakels en vloeit uit in de ruimte. Overal waar het komt ontspruit nieuw groen, brengt het leven voort en bevordert het levenskracht.

Centrumvisie

Accent bij entree Huiskamer van Voorthuizen vanuit Hoofdstraat nabij de Nederlandse Gereformeerde Kerk

Ambitie 3: “Bunckmanplein en Horecaplein Kerkstraat als huiskamer van Voorthuizen”

Bron: Centrumvisie Voorthuizen, 3 juni 2021

De centrumvisie geeft richting en omschrijft in Ambitie 3 het streven om van Voorthuizen een leefbaar, gezellig en sfeervol centrum te maken, waardoor de consument ‘verleidt’ wordt tot een bezoek. Dit betekent sterker inzetten op een aantrekkelijk verblijfsgebied van het centrum en de kansen benutten om de leefbaarheid te vergroten en een klimaatadaptief centrum te realiseren.

Entree van de Veluwe

De ligging van Voorthuizen geeft een sterk en aansprekend uitgangspunt in het thema ‘Entree van de Veluwe’. Zowel inwoners als toeristen moeten het gevoel krijgen dat de Veluwe begint in het centrum van Voorthuizen. Het ontwerp voorziet op verschillende locaties langs de Hoofdstraat in robuuste poorten van 6 meter hoogte, die de rijbaan overspannen. De poorten bevinden zich aan het begin van de Hoofdstraat bij rotonde De Punt en aan de andere kant bij het kruispunt Apeldoornsestraat-Molenweg en tevens aan beide zijden van het nieuwe centrumplein. Ook worden de 3 entrees tot het centrumplein – in de bocht van de Kerkstraat, bij de oversteek van het Albert Heijn pand en de Van den Berglaan – met poorten verduidelijkt. De poorten bestaan uit robuuste en circulaire staanders en liggers en zijn begroeid met diverse bloeiende klimplanten. Ze versterken het gevoel van de ‘Entree van de Veluwe’ en vormen markeringen aan het begin van het centrumgebied en de Huiskamer van Voorthuizen.

Om de entrees van de Kerkstraat en de Van den Berglaan ruimtelijker en toegankelijker te maken wordt er in het ontwerp een aantal parkeerplekken weggehaald en elders gecompenseerd.

Vergroening, klimaatadaptatie en hittestress

De bestaande groenkwaliteit van het centrum wordt behouden en waar voldoende ruimte is, wordt deze versterkt. De aanwezige bomen zijn zeer waardevol en moeten ook tijdens toekomstige aanlegwerkzaamheden maximaal worden beschermd. Het ontwerp voorziet in een substantiële toename van groen. Extra bomen in het straatwerk van het centrumplein en langs de Hoofdstraat en bloeiende meerstammige heesters in robuuste en verplaatsbare potten. De terrassen en randen van het centrumplein krijgen grote verhoogde plantenbakken van cortenstaal met geïntegreerde zitelementen van hout. Deze lopen ook door langs de noordzijde van de Hoofdstraat richting De Punt. De aantrekkelijke beplanting van deze bakken bestaat uit langbloeiende vaste planten, die veel bijen en vlinders aantrekken en een lust zijn voor het oog. De nieuwe inrichting van het plein en centrum is robuust en voorziet in een veel groenere uitstraling, met koelteplekken onder de schaduw van de bomen en daardoor een sterke afname van hittestress. Door de grote toename van gevarieerd groen en bloeiende beplanting, zal de biodiversiteit toenemen.

Referentiebeelden poort

Centrumvisie

De Groene Slinger

De Groene Slinger verbindt verschillende stukken groen met elkaar, zodat er een aaneengesloten groene verbinding ontstaat voor wandelaars en fietsers. Deze route loopt vanaf het noordelijk deel van Voorthuizen, via het centrum en Park Molenveen, naar het zuidelijk deel. Het centrumontwerp voorziet in een betere verbinding met Park Molenveen, dat nu enigszins achter de dorpskern verscholen ligt. Het park is in transitie en vormt straks een mooi en aantrekkelijk groen hart waar jong en oud kunnen spelen en wandelen. Door vergroening van het centrumplein en de Hoofdstraat wordt de Groene Slinger ook in west-oost richting uitgebreid.

Plek van ontmoeten en gezelligheid

De ontmoetingsfunctie van een centrumgebied wordt steeds belangrijker. Om inwoners en bezoekers aan te trekken en vast te houden krijgt het centrum een aantrekkelijke groene inrichting, met voldoende zit- en verblijfsmogelijkheden. De centrumpleinen en het doorkruisende deel van de Hoofdstraat worden in het ontwerp door consequent materiaalgebruik visueel samengevoegd, zodat één sterk samenhangende verblijfsruimte overblijft. Deze Huiskamer van Voorthuizen, voorziet in een ontsluitingsfunctie van de Hoofdstraat, maar zal ondergeschikt zijn aan de verblijfsfunctie van het plein.

De nieuwe ruimte krijgt vorm door een groot donker gekleurd middenvlak, waar de Hoofdstraat zonder rijbaanmarkeringen onopvallend ‘passeert’. Daaromheen ligt een licht gekleurde buitenschil, welke in verschillende richtingen doorloopt in het centrumgebied. Bestaand straatwerk uit het centrum wordt hiervoor grotendeels hergebruikt. De vormentaal van bestrating, groenvakken en horecaterrassen is organisch en vormt samen met de ‘waterstromen’ een krachtig samenhangend en aantrekkelijk lijnenspel.

De huidige waterpartij op het plein wordt behouden en geupgraded. Deze speelse bedriegertjes hebben een grote aantrekkingskracht op kinderen en benadrukken het speelse karakter van het plein.

Met een reductie van de hoeveelheid doorgaand verkeer, wordt de potentie gecreëerd om het centrumplein echt tot Huiskamer van Voorthuizen te maken. De gezamenlijke ruimte die ontstaat op beide pleinen, nodigt uit tot ontmoeten en gezelligheid. Zitbanken, verplaatsbaar groen en kunst krijgen een plek en maken het nieuwe horecaplein voor bewoners en toeristen als vanzelfsprekend tot een plek waar men graag verblijft. De toegepaste materialen zijn puur en geven het straatbeeld een warme en gezellige uitstraling. Er wordt rekening gehouden met de wekelijkse markt en ruimte die benodigd is voor jaarlijkse evenementen.

Visualisatie Park Molenveen

Route Groene Slinger

Zicht op de waterpartij vanuit de Hoofdstraat

Toegepast Blauw en wit geglazuurde klinkers

BOOT

INGENIEURS MET EEN VERHAAL